

ÇEVRE EKONOMİSİ

“DOĞAL KAYNAKLARIN EKONOMİK DEĞERİ VE SINIFLANDIRILMASI”

Bahadır TANGAL

2024

DOĞAL KAYNAKLARIN EKONOMİK DEĞERİ VE SINIFLANDIRILMASI

1.Faydanın Ölçülmesi

1.1 Doğrudan Ölçüm Yöntemi

1.1.1 Piyasa Fiyatı Yöntemi

1.1.2 Dolaylı Fiyat Yöntemi

1.2 Dolaylı Ölçüm Yöntemi

1.2.1 Hedonik Fiyat Yöntemi

1.2.2 Kaçınma Harcamaları

1.2.3 Seyahat Maliyeti Yöntemi

2.Doğal Kaynakların Modellenmesi

2.1 Yenilenebilir Kaynaklar

2.2 Yenilenemez Kaynaklar

2.3 Geri Dönüştürülebilir Kaynaklar

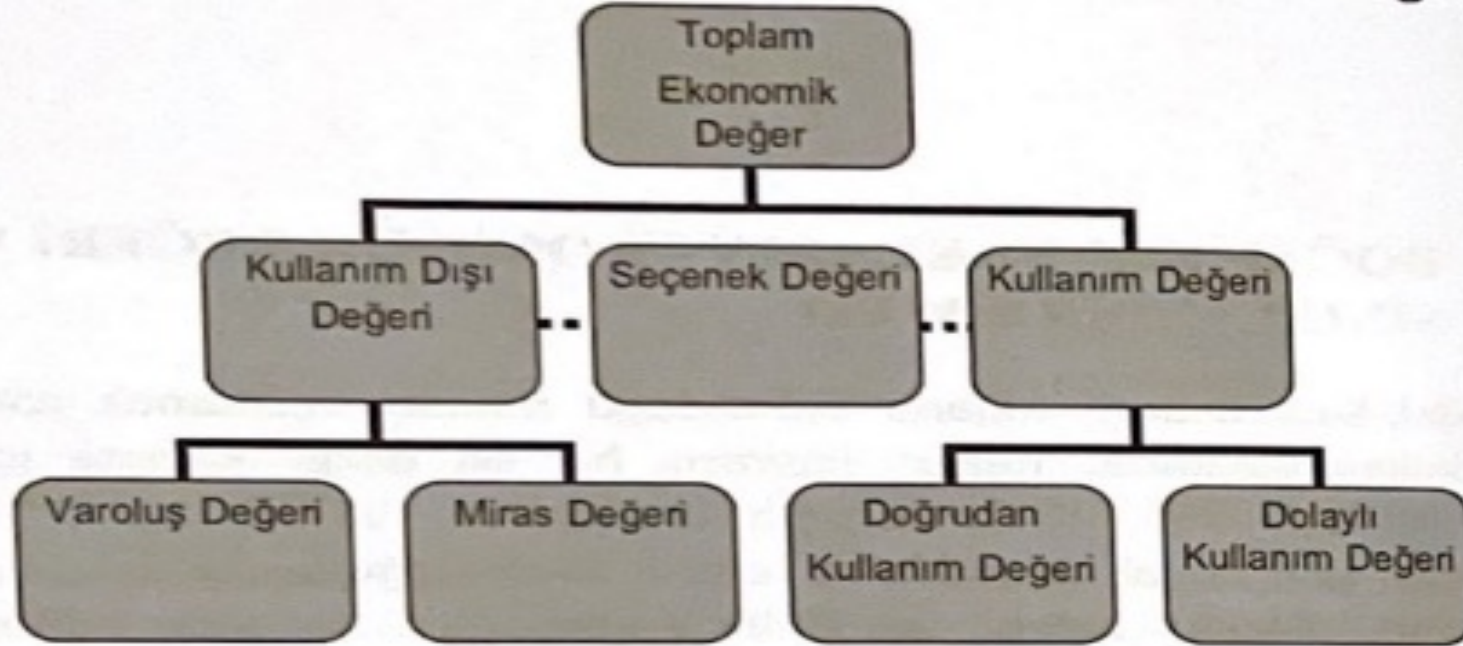

- Doğal kaynaklar en basit haliyle üç şekilde; toprak kaynakları, su kaynakları ve hava kaynakları olarak açıklanabilir. Bunun yanında doğal kaynakların değerini vurgulayacak bir sınıflandırma yapmak gerekirse sadece bu şekilde yapılan sınıflandırma ihtiyacı karşılamayacaktır.

Bu noktada doğal kaynakların toplam ekonomik değerini kullanım değeri ve kullanım dışı değeri şeklinde ikiye ayırmamız gerekir.

Şekil 1-1: Doğal Kaynakların Toplam Ekonomik Değeri

Tablo 1-1: Doğal Kaynakların Sınıflandırılması

Doğal Kaynaklar	Doğrudan Kullanım Değeri	Dolaylı Kullanım Değeri
Su	Endüstriyel ve kentsel kullanım, sulama	Dinlenme
Madenler	Yakıt dışı, Yakıt	jeolojik hizmetler
Ormanlar	Orman Ürünleri	Dinlenme, Eko sistemin korunması
Karada Yaşayan Hayvanlar	Gıda, giyim, biyolojik çeşitliliğin korunması	Dinlenme alanı
Arazi	Tarımsal Üretim	Boş alan, Manzara
Bitkiler	Gıda ve tekstil hammaddesi, biyolojik çeşitliliğin korunması	Dinlenme, Ekosistem

Kaynak: Field Barry C, (2000)

1.Faydanın Ölçülmesi

- Bir malın veyahut doğal kaynağın insanoğluna olan faydasının ölçümüne denir.

1.1 DOĞRUDAN ÖLÇÜM YÖNTEMİ

Doğrudan ölçüm yönteminde ilgili doğal kaynağın bir piyasası var ve alınıp satılabiliyorsa kullanılmaktadır.

1.1.1 Piyasa Fiyatı Yöntemi

Doğal kaynağın tek başına bir ürün olarak alınıp satılması ve bunun piyasasının olması durumuna denir.

1.1.2 Dolaylı Fiyat Yöntemi

Eğer ki doğal kaynağın tek başına alınıp satıldığı bir piyasa yok ise piyasa aracılığı ile faydasının belirlenmesi mümkün olamayacaktır. Doğal kaynak tek başına kullanılmayıp bir başka mal ve hizmetle birlikte kullanılırsa dolaylı fiyat analiziyle doğal kaynağın değeri belirlenir.

1.2 Dolaylı Ölçüm Yöntemi

Doğrudan ölçüm yöntemi bazen fiyatlama ölçülerinden yetersiz kalmaktadır. Bunun yerine yardımcı olarak dolaylı ölçüm yöntemleri kullanılmaktadır.

1.2.1 Hedonik Fiyat Yöntemi

Hedonik Fiyat Yöntemi piyasada alınıp satılabilen bir mal veya hizmetin kalite özellikleri ile fiyatı arasındaki fonksiyonel ilişkiyi inceleyerek ilgili mal ve hizmetin belirlenmesidir.

1.2.2 Kaçınma Harcamaları

Kaçınma Harcamaları yönteminde insanların ekosistemi korumak veya riskleri en aza indirmek için yaptığı harcamalar olarak ele alabiliriz.

Örneğin: İnsanların temiz bir içme suyuna ulaşmak için yapmış olduğu harcamalar temiz suyun sağlanması için gerekli koşulların değerini yansıtmaktadır.

1.2.3 Seyahat Maliyeti Yöntemi

Seyahat maliyeti yöntemi genellikle rekreasyon alanları için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik ile gerçekleştirilmek istenen, söz konusu alanların faydasını hesaplamaktır.

Hesaplama bir rekreasyon alanını ziyaret etmek için harcanan zaman ve ulaşım maliyetlerini kullanarak gerçekleştirilmektedir. Diğer bir ifade ile rekreasyon alanına olan talep ile yapılan harcamalar arasında bir seyahat-üretim fonksiyonu tanımlamaktadır.

2.Doğal Kaynakların Modellenmesi

2.1 Yenilenebilir Kaynaklar

Yenilenebilir doğal kaynaklar doğal rezervleri kendiliğinden artabilen kaynaklardır.

- Güneş enerjisi - Rüzgar enerjisi -Jeotermal enerji -Hidrolik enerji -Biyokütle enerjisi

2.2 Yenilenemez Kaynaklar

Rezerv miktarı zaman içerisinde artırılmayan doğal kaynaklara yenilenemez doğal kaynaklar adı verilmektedir. -Petrol -Madenler - Doğalgaz

2.3 Geri Dönüştürülebilir Kaynaklar

Yenilenemez doğal kaynaklardan bazıları geri dönüştürülebilir. Örneğin metal madenlerin toplama ve eritme teknikleri ile geri dönüştürülerek kullanılması.

SORU:1

Doğal Kaynaklara dört tane örnek veriniz

- su
- madenler
- ormanlar
- arazi

SORU:2

Yenilenebilir ve yenilenemez kaynaklara üçer örnek veriniz

Yenilenebilir kaynaklar

- güneş enerjisi
- rüzgar enerjisi
- Jeotermal enerji

Yenilenemez kaynaklar

- madenler
- petrol
- doğalgaz

